

HIT, HIPOTÉZIS, HIEDELEM

Az Édenből elkergetett embert feltételesen minden élettevékenységében az a cél vezette, hogy – bűnbocsánatért küzdve – a földet szent kertté tegye, ezzel megszerezze Isten jóindulatát, s előbb-utóbb visszatérhessen oda, ahonnan kiűzetett. Az evilági térben meglelt helyét nem is tudhatta másként elképzelni, mint feladatot és küldetést, hogy azt, ami reá bízott, „megművelje”. A művelés értelme nyilvánvalóan kultusz volt, megszentelt cselekmény, hogy a Magasságbélihez fohászodva, megkönnyebbülten elmondhassa: sorsom a föld munkálásában telt el, fölemeltem hozzád azzal, hogy virágzóbbá, termékenyebbé tettem, hogy társaimmal együtt a békességre törekedtem, egészséges utódokat neveltem föl, hogy a kényszerűségből vívott harcokban helytálltam, az igazságot vallottam, és hittem, hogy így e rögzös valóságot közelebb viszem az Éden bejáratához. Egész tevékenységének értékét abban látta, hogy jelene világát áttemelje a szellemi világba, s eredendő bűnnek nevezett múltját a szeretet és a megbocsátás jövőjévé változtassa.

De miután nem változott semmi, nem kapott meghívást az Édenbe, történelmet kezdett csinálni. Egyre messzebb került Istentől, megereszkedett benne a hit, a békés aranykort, mely a teremtés ideje volt, képzelete játékának tekintette. Belemerült a gyilkosságokba, a háborúkba, terjesztette a hazugság ragályát, elcsúfította mindenfajta istentelenség. Hosszú utat jár be a történelem útján, míg újra visszatalál a hithez, s Jézus példáját érve s félreértve, a Magasztost követni próbálja.

Hite élni tanította: gondolkodni és cselekedni, imádkozni és dolgozni. S minél hosszabb ideig tartott a távollét az Édentől, minél elérhetetlenebb lett számára az Isten, annál bonyolultabbá vált az élete, annál kevésbé tudott már megfelelni eredeti célkitűzéseinek. Hite – a befelé, az érzékek raján kívüli megnyílás –, tiszta és átható hite, melyben még a Fönséges szikrái lobbantak, kezdett átalakulni, megbomlani, elfertőződni. A mágia búvólte el, és bár eleinte a szüzi csodálkozás hajtotta, ámulása a sámániba, a kuruzslásba, a különféle bálványok tiszteletére torkollott. S amikor beláthatatlan ezredévek múltán, a babonáság és a bűbájosság ördögi útvesztőin át, letisztulva és felszabadulva újjáébred hitében, megint csak kertet szeretne varázsolni ebből a földből. Föltámad reménye az Úr invitálásában, de döbbenet tapasztalja, hogy már tönkretette a természetet, helyrehozhatatlan hibákat és bűnöket vétett, s bár az esze a mindenség fölé kerekedett, elsilányította a lelkét és megcsorbította Isten szeretetét.

A hit, amit a görög *pisztisz* szóból fordítanak, valójában hűséget jelent: feltétlen bizalommal lenni Isten iránt. Emberfölötti érzékenység, természetfölötti tapasztalat, kozmikus hangoltság. A *thaumadzein* sem egyszerűen a „csodál-

kozást” jelenti, mint azt sokan állítják, hanem a megrendült felébredést, a ráeszmélést az igazságra, az elképedést a léten és a léten túlin. Megint csak feladatot és küldetést fogalmaz magának az ember, mert a történelem útját bejárva, kiveszett belőle a csodálkozás öröme és elhalványult a hit világossága. Vagyis hogy önmagára utalva s hagyatkozva, oly sokat változtatott önmagán kívül, s oly keveset változott önmagán belül, hogy az eredmény saját kicsinységének, bukásainak és kiüresedésének tudatosodásához vezette el. Nincs hát más megoldása most, mint visszakeresni az Istent, megerősíteni hitét, megtanulni ártatlanul csodálkozni és gyermeki módon bízni, különben hiába kívánjuk vissza azt az ősi harmóniát. *Repetitio est mater studiorum!* – mindent ismételni, amit a legelején élesen felfogtunk, hogy elfelehdessük, amit a későbbiek folyamán megtagadtunk vagy elhanyagoltunk.

Lehet-e ezzel a félelmetes teherrel új erőre kapni? Lehet-e ezt az istenkapcsolatot felfrissíteni? Lehet-e boldogulni a boldogtalanságban? Sok a fizikailag előregedő, a lelkében elcsüggedő, a sorsában kételkedő. Tehetetlenségükben búskomorságba süllyednek, megfeledkezve Luther intéséről: A depresszió a sátán kísértése az emberi lélekben. Alkoholba fojtják bánatukat, hogy ne kelljen a sürgető feladatra koncentrálniuk, ulti- vagy bridzspartikkal odázák el a választ közösen föltett kérdésekre. Droggal vigasztalják, bénítják magukat, hogy környezetük aggodását pusztán a személyükre irányítsák – miközben a küldetés hátterébe szorul, az ismételt kijelölt feladat fontossága veszt akutságából. Vetőkártyából, pasziánszból lesik ki, mi történik majd, ha mégis részánják magukat a cselekvésre, az önelszámolásra és a bevallásra.

Mindenekelőtt revíziót kellene tartanunk magunkban. A szív és a kéz átvizsgálását. Mit hordoz ez a szív, s mit tesz ez a kéz? Támaszt adhat-e karunk a segítségre szorulóknak? Áldott-e az az út, melyen haladok? Üdvös-e az az élet, amit élek? A fény, mely hol pislákol bennem, hol kialudt, lángra kaphat-e még úgy, hogy másoknak is világíthatson? A szeretetem, mely hol van, hol nincs, mikor s mennyiben fordult utálatba vagy gyűlöletbe? Lehet-e még forrás a szomjazóknak, gyógyír a reánk bízottak számára? Tudunk-e mosolyogni vigaszadón a szenvedőkre, a keresőkre, a találkozásra várókra? És ha minket is csapások, családások érnek, csapdák szegélyezik utunkat, meg tudjuk-e őrizni sugárzó állapotunkat bánatunkban, fájdalomunkban, kísértések közepett? Képesek vagyunk-e örülni, ha örömtelenségekhez csapódunk?

Ha mindezt elvégeztük magunkon s magunkban, és az eredmény többé-kevésbé pozitív, minden hibánk, bűnünk, mulasztásunk visszamenőleg áldottá válhat, hiszen ez azt jelenti, megbocsátotta őket az Úr. Hibáink és bűneink így utólag mellettünk tanúskodhatnak. Ima-

inkon át üzen az Úr, és figyelmeztet: „Itt minden, de minden átmenet, minden, de minden az elmúlásnak van alávetve, minden, de minden bizonytalan, Egyedül Én vagyok – aki vagyok!” És ha Ó van, és mindig itt van, és tudom, hogy velem van, mi történhet velem az Ó tudta és engedelmével? „Vajon ki tudja, mi válik javára életében az embernek, hiábavaló életének pár napján, amely elsuhan, mint az árnyék? Hiszen ki adja tudtul az embernek, ő utána mi lesz a nap alatt?” (Prédikátor könyve).

Mi veszélyeztethet bennünket? Önmagunk becsapása, az a hazugságtömeg, amit magunk táplálunk magunkban. Azt gondoljuk, megteremthetjük vele azt az illúziót, amely csökkentheti saját felelősségünket, s átháríthatjuk másokra rossz választásaink ódiáját, kudarcainkat, amelyek elbuktatták jó szándékaink kivitelezését. Megbéníthatnak azok a gondok, amelyek fiatalkori álmunk és eszményeink elé gördültek, s kénytelenek vagyunk szembenézni azzal, hogy alig-alig valósult meg belőlük valami. Elfogytak mellőlünk aktív társaink, akik ugyanazokat az álmokat kergették, kihullott az idő szitáján mindaz a sarkalatos ok és tett, amely éltetett és erősített szélsőségekben és viharban. Nem látjuk, miért? Noha új generációk nőttek fel közben, akiknél új álmok sarjadtak az akarásban, s új törekvések születtek az álmok pályáján. Mégsem vesszük észre, mert az aláásná a létünk értelmébe vetett bizalmunkat. „Ami van, azt már rég nevének nevezték; meg van az is szabva, mi lesz az emberből, és így nem szállhat perbe azzal, aki hatalmasabb nála” (i. m.).

De hová lett a Kert? Hol a finom humusz, amely vitalitást és egészséget terem? Mérget koncentrálnak a televény, vegyszerpermetet szív a gyümölcs, pótlanyagokból áll a kenyér és a tej sűrítvénye: minden élelmiszer génmódosított vagy iparilag manipulált. Újabb betegségek és fertőzések forrása. Hát hová lett a Kert? Ugyanúgy a képzeleté, a vágyaké, a varázslatoké, mint az édes Éden? Mit csinálhat az ember a „megszentelt föld” regéjével, ha már nincs módjában többé megszentelni? Míg száguldozunk az űrben, s a bolygókra telepítjük harci szekereinket, itt vagyunk a magunk nyomorult kicsinységében, és lélekben fölfelé ágaskodunk, és elcsigázottan reménykedünk.

A Mindenható szól: „Nem vagyok én elég neked? Ha mindenki elhagyott is, engem mindig hívhatsz, velem mindig találkozhatasz. Mindenben csalódtál: önmagadban, ifjúkorod álmaiban, pályád futásában, de bennem sohasem. Én mindenkor követtelek, segítettelek, és sohasem ígértem neked többet, mint amennyit megvalósíthattál. Most elégedj meg azzal, amit öregkorod még nyújt! És készülj hozzám, mert Én várlak! A megszentelt földre lépsz...”